

ТРИДЕНЬК - REVUE HEBDOMADAIRE - TRIDEN'U
UKRAINIENNE

Число 40 (98), рік видання III. 9 жовтня 1927 р. Ціна 3 фр. (Prix 3 fr.)

Париж, неділя, 9 жовтня, 1927 року.

Страшне нещастя — нечувана повідь, що тяжким лихом впала на частину Галичини, — принесло з собою багато горя й збитків. Викликала та катастрофа великі втрати — жертви людьми, знищене майно, руїну господарства, дезорганізацію економічного життя краю, але ще страшніші її наслідки — злидні, хвороби, голод.

Осінь з її негодою та сльотою і близька зима з снігом та морозом ще гострішим, дошкульнішим роблять це лихо, вимагають посилення й поширення допомогової акції.

В цьому числі «Тризуба» читач знайде відомості про те, що і як робиться в цьому напрямку в Галичині, як озвалися наші люде на це нещастя по-за її межами.

Само собою, що до справи допомоги, яка знаходить собі відгук всюди, де живе український народ, не може зостатися чужою й байбужою й наша еміграція.

Скрутне її матеріяльне становище, безліч у неї своїх власних потреб, часто болючих, що вимагають залагодження, потребують коштів, іноді немалих, але по спроможності своїй і вона має внести свою частку на допомогу землякам.

Діло її об'єднуючих органів — в кожній країні виявити ініціативу, повести й розвинути кампанію допомогову. Обов'язок кожного — нехай лептою вдовиці — стати в допомозі частині рідної землі, що на неї впало таке горе.

Студентство на Сов. Україні.

На сов. Україні вищими школами визнаються як інститути, так і технікуми, а тому усі тих і других шкільно кваліфікуються студентами.

В даній статті маю намір подати деякі відомості про студентство на сов. Україні, використовуючи для того статистичний матеріал, зміщений у праці Н. Зінгальського та М. Іванова «Професійна освіта на Україні» — Перше за все ціаю простежити динаміку студентства.

	1922	1926 р.
в інститутах було студентів	48.233	27.909
в технікумах	42.100	26.143
Р а з о м:	90.333	54.052

Отже загальна кількість студентів на протязі 4-х років зменшилася на 40 відс.

Вбачати в цьому наслідок зменшення кількості вищих шкіл, яке було переведено за ці роки, не доводиться, бо й навантаженість, самих шкіл була в попередні роки більша, ніж в 1926 році, бодай що-до інститутів. А саме, на один інститут припадало студентів — в 1922 р. — 1148, а в 1926 р. — 797, на один технікум припадало студентів в 1922 р. — 141, а в 1926 р. — 180. Можна думати, що на зменшення кількості студентів вплинуло підвищення вимог при прийомних іспитах, а також встановлення нової форми вакансії.

Серед студентів інститутів числялось в 1926-7 ак. році 25 відс. студенток; найбільше студенток було на медичних інститутах — 45,2 відс., найменше на індустріально-технічних — 4,1 відс. У педагогічних інститутах (ІПО) студенток рахували 44,8 відс.. Слід одмітити, що відс. послідовне зменшення студенток в інститутах, — так в 1923-24 ак. році їх було 34,5 відс. в 1924-5 р. — 32 відс., в 1925-6 р. — 29,6 відс., і в 1926-27 р. — 25 відс.

В 1926-7 ак. р. в порівнянні з 1925-6 р. помічаємо збільшення студенток; лише на соціально-економічних інститутах — 15,4 відс., проти 13 відс., та на мистецьких інститутах — 32,8 відс., проти 28,2 відс..

Що-до технікумів, то там було в 1926-7 ак. р. всього 29,6 відс. студенток; найбільший відсоток і тут був на медичних інститутах — 74 відс., найменший також на інд.-технічних — 7,3 відс.. Педагогічні технікуми числяли в 1926-7 р. — 55,5 відс. студенток.

В технікумах помічаємо також відсоткове зменшення студенток в порівнянні з 1923-4 ак. р., коли студенток в технікумах налічувалося 32,3 відс. На жаль, матеріали не подають причин цього явища.

Поділ студентства за віком під час прийому показує така таблиця у відсотках:

	17-19 р.	20-23 р.	24-28 р.	29-33 р.	стар. 33 р
1925-6 р.	6,8	37,5	35,5	13,3	1,3
Інститути:					
1926-7 р.	18,0	43,3	25,4	10,0	3,3
1925-6 р.	29,8	46,7	16,2	4,4	2,9
Технікуми:					
1926-7 р.	48,3	38,3	8,9	3,1	1,4

Як видно з цієї таблиці, більшість студентства як в інститутах, так і в технікумах належить до осіб не старше 23 років. В порівнянні з 1925-6 минулий шкільний рік визначається молодшим віком студентства.

Робітничо-селянська влада сов. України свідать, де тільки можна, підкреслює, що тільки за совітів робітництво й селянство широкою лавою

рупило до вищих шкіл, які за царських часів для них були закриті. Отже цікаво простежити поділ студентства за соціальним станом, а з окрема у закладах педагогічної освіти.

В 1926-7 р. в інститутах взагалі — було селян 22,7 відс., робітників — 24,4 відс., а з окрема в ІНО було селян — 19,1 відс. і робітників — 11,6 відс. В технікумах взагалі було селян — 35,1 відс., робітників — 29,7 відс., а з окрема в підтехнікумах було селян — 56,6 відс., робітників — 12,6 відс.

Найбільший відсоток селян і робітників припадає на сільсько-господарські інститути й технікуми, а саме — в інститутах цих було селян — 52,2 відс., робітників — 15,5, а в с.-г. технікумах було селян — 62,4 відс., робітників — 14,8 відс.; Найменший відсоток селян і робітників припадає на медичні інститути й технікуми, а саме в інститутах цих було селян — 12,2 відс., робітників 10,8 відс., в медтехнікумах було селян — 10,7 відс., робітників — 13,6 відс.

Щоб з'ясувати, який поступ стався за панування совітів в порівнянні з царськими часами що-до розподілу учнів за їх соціальним станом, наведу дані із звіту міністра нар. освіти б. Росії за 1913 рік.

На 1 січня 1914 р. учні розподілялися у відсотках так: в університетах було селян 13,3 відс., діти міщан і цехових (сюди входили й робітники) — 21,3 відс., в учительських інститутах, які можна ототожнити з ІНО, було селян — 64,6 відс., а в учительських семінаріях, які відповідають теперішнім підтехнікумам, селян було 71 відс. Отож, як бачимо, сучасним ІНО і підтехнікумам далеко ще до тої демократизації, яка була властива колишнім учительським інститутам і семінаріям.

Одно можна сказати, що як тоді, так і тепер значний відсоток студентства припадає на долю упривілейованих верств громадянства, — тодішніх дворян, урядовців і купців, а тепер «службовців».

Перехожу до розподілу студентства за національним станом (у відсотках):

Інститути:

	укр.	рос.	жиди	німці	поляки	інші
1925-6 р.	43,9	21,9	30,8	0,4	0,5	2,5
1926-7 р.	48,8	18,5	28,6	0,5	0,6	3,0

Технікуми:

1925-6 р.	58,6	16,6	19,9	1,1	1,1	2,7
1926-7 р.	58,0	15,5	21,1	1,3	1,4	2,7

На цьому полі йде послідоване завойовання вищої школи українцями, — так напр., в інститутах українців було в 1923-4 — 30,5 відс., в 1924-5 р. — 36,3 відс., тоді як в 1926-7 р., як вказано в таблиці, було вже 48,8 відс.

Жиди мають нахил до зросту студентства на технікумах, особливо на соціально-економічних (з 25,6 відс. в 1923-4 р. до 41,8 відс. в 1926-7 р.). Та ж тенденція помічається й в підтехнікумах, де з 1923.-4 р. йдуть послідовно відсотки в гору: 9,9 відс., 11,1 відс., 11,8 відс., 12,8 відс.

Тепер розглянемо питання про попередню освіту студентства (у відсотках):

Інститути:

	Робфак	профшколи	трудшколи	середні школи
1925-6 р.	29,2	20,6	6,9	28,4
1926-7 р.	26,5	26,9	11,7	18,5

Технікуми:

1925-6 р.	2,4	36,1	31,5	11,4
1926-7 р.	5,6	43,3	30,9	6,2

Як бачимо і в інститутах і в технікумах значно зменшується кадр студентства, який пройшов стару середню школу. Це зменшення йде послі-

довно з року в рік. Напр., в інститутах було скінчених середню школу — в 1923-4 р. — 57,2 відс., в 1924-5 р. — 43,2 відс. Розуміється, це не на користь вищої школи. Найкінець перехожу до розподілу студентства за партійним станом.

Членів та кандидатів КПБУ в інститутах було в 1926-7 р. — 12,6 відс., а в технікумах — 6,1 відс., комсомольців і кандидатів — в інститутах — 12,8 відс., в технікумах — 25,7 відс.

Найбільший відсоток членів і кандидатів КПБУ рідкож і комсомольців припадає на соціально-економічні інститути та технікуми, а саме, в інститутах в 1926-7 р. було перших — 23,4 відс., других — 14,9 відс., в технікумах було перших — 11,9 відс., других — 19,2 відс.

Коли пригадаємо розподіл студентства за національним станом, то здасться, можна звизати цю надзвичайну партійність студентства соціально-економічної освіти з надзвичайно навантаженистю жидами соціально-економічних інститутів і технікумів.

Найменший відсоток партійного елементу серед студентства припадає на мистецькі інститути (КПБУ — 2,7 відс., комс. — 8,6 відс.) та на медичні технікуми (КПБУ — 2 відс., комс. — 12,5). На розвиток партійної приналежності майбутніх поколінь, безперечно, велику роль може відіграти партійне учительство, а тому дозволю собі закінчити статтю наведенням даних, які ілюструють партійну приналежність студентів, що готують себе до учительської професії.

В 1926-7 р. серед студентів ІНО належало до членів КПБУ — 9,5 відс., до комсомольців — 15,9 відс., а в педтехнікумах — перших було — 3,1 відс., і других — 35,9 відс.. Наведені цифри говорять самі за себе.

Ст. Сірополько.

Допомога Галичині.

Ще не забулися страшні дні воєнної хуртовини, ще не загоїлися великі рани, нанесені нею, революцією та окупацією людському добробуту на Україні, як на рідну землю впали нові нещастя, що їх заподіяли цього разу сили самої природи: землетрус на півдні України, повідь в Бессарабії, Буковині, на Закарпатті і особливо в Галичині.

Ніхто з старих людей не пам'ятає такої катастрофи, що місяць тому впала на голови наших галицьких братів. Величезна повідь, знищивши на своїм шляху всі перепони, страшними хвилями залила майже пів Галичини, забравши за собою весь селянський дорібок, все рухоме майно та знищивши багато нерухомого. На величезнім просторі понищено міста, села, поплюндровано селянські хати та мійські будинки. Вся надія селян, їхні ниви та пасовиська занесено піском та мулом. Пропали всі здобутки тяжкої хліборобської праці. Сотні тисяч наших братів zostалися без даху над головою, без шматка загорьованого хліба... Між тим надходить зима, а населення чи в зруйнованих, промоклих наскрізь хатах, в ліпшій разі, чи й просто під голим небом. Вже нині починають ширитися хвороби, а і тисячам заглядає в очі голодна смерть... Що буде далі, — страшно подумати, ще страшніше уявити.

Перед великим людським горем всі українці, незалежно від своїх релігійних чи політичних світоглядів, об'єдналися для негайної допомогової акції тим, хто потерпів. Українське громадянство, як писало

в одному з останніх числе «Діло», «не лише серцем відчуло, але й зрозуміло велике нещастя півмільйонного українського населення Карпат, Підкарпаття та Покуття».

В перших часах катастрофи у Львові заснувався Український Центральний Комітет допомоги жертвам поводи, який і розпочав систематичну роботу, збираючи грошеві датки, продукти, одержу то що. Крім того майже по всій Галичині за його ініціативою позасновувано повітові та численні сільські комітети.

На заклик Центрального Комітету відгукнулися українці з усіх українських земель. Пожертви надходять не тільки з самої Галичини, але й з Волині, Закарпаття то що. Є відомості, що й на великій Україні збирають на допомогу потерпівшим.

На еміграції, в Америці, так і в Європі—в Польщі, Німеччині, Австрії, позасновувалися відповідні допомогіві комітети. Робляться заходи для утворення таких комітетів і по інших країнах.

До кінця вересня Українським Центр. Комітетом у Львові було зібрано до 20.000 злотих та біля двохсот центнарів збіжжя. Перша поміч уряду на прогудування півмільйона потерпілих виносила 200.000 злотих. На ту ж ціль зложив митрополит Андрій Шептицький 180.000 злотих.

Як і заєжди в часи народнього нещастя, як то було за гіркої пам'яті московської окупації Галичини за великої війни, так і тепер високодостойний пастирь Галичини оточив чисто батьківською опікою потерпівшє населення.

Допіру прийшли перші звістки про велике нещастя, митрополит, не зважаючи на хворість зараз виїхав на місце катастрофи. А з ним вирушило чотири авта, навантажені ліками, харчами та одягом. Крім того він закупив за 10.000 долярів вагон ріжних річей.

Як пише «Діло», «не зважаючи на хвору ногу і руку, о. митрополит старається бути всюди, потішити, спомогти. Дорогу відбуває автом, дрезиною, фірою, а то й пішки. Ніщо не відстрашує нашого владику, — ні вода, ні страшні скелі, що завалилися на дороги. Лице все погідне, ласкаве, усміхнене, але кожний, хто мав нагоду бачити ту харитативно-місійну працю, мусів відчути, що той труд дуже мучить владику, хоч він і не дає того по собі пізнати».

Об'їхавши багато сіл та містечок, митрополит здорових обділює по церквах, а хворих — по місцях, де вони лежать. Часто він приїздить на села, щоб на власні очі побачити, чого треба, а другий день висилає сдіж, харчі та грошеву допомогу. За цим достойним прикладом і найбідніший спішить творити посильну поміч.

Велике горе всіх примирило, всіх об'єднало в бажанні спільно виступити на допомогу потерпівшим. Так бодай здавалося на перший час. Та на жаль, лише здавалось. Знайшовся виродок і його звироднілість ще яскравіше виступила на тлі народнього горя. Таким виродком є збольшевичений «Сельроб». Він разом з своїми одностумцями з жидів та поляків заклав свій окремиий комітет, розуміється під назвою робітничє-селянського, який одначе, як пише «Діло» не виказав ніякої

збірки. За те для потерпівших видав відозву, в якій після специфічно большевицького підходу до самого нещастя, несамовито гукає:

«За землю без викупу! За робітничо-селянську єдність!»
Отже бракувало тільки: «хай живе третій Інтернаціонал!»

Не ліпшими за цих московських приятелів показали себе і селспілковці, що виступили з Українського Центрального Комітету допомоги жертвам поводи і «створили свою окрему допомогову крамничку під партійним прапором». («Діло» ч. 210). Як думає ця газета, партійна спекуляція штовхнула їх на цей негідний шлях. Ведуть вони свою акцію через «Союз Селянських Спілок».

Часи великого нещастя... і партійна спекуляція. Чисто по большевицькому. Велика повідь для тієї негідної спекуляції дала нагоду. Вона збільшила кількість «бідніших». ллючи воду на большевицький млин демагогії та розкладу. А тим, хто живе з руїни та деморалізації, цього тільки й треба.

Та на щастя український народ вже виріс, щоб піддаватися селроровській провокації чи селоспілковській спекуляції. «Союз селянських спілок» зібрав всього 243 злотих 58 сотиків, а селрор, як вже згадувалося не виказав ніякої збірки. Тим часом Український Центр. Комітет жертвам поводи зібрав вже пару десятків тисяч злотих. Це найкращий доказ того, що жертвуюча рука добре розрізняє комітети справжньої допомоги від комітетів партійної спекуляції на народньому горі.

Цей сумний виняток політичної спекуляції на нещасті нехай ще міцніше з'єднає всіх, кому лежить на серці велике горе, що спліткало півмільйону нашого народу. Хай не буде між українцями такого, хто хоч найменшим даром не допоміг би потерпівшим.

Не большевики і большевизани, не селрор і селянські спілки, а митрополит Андрій Шептицький нехай буде світлим прикладом як треба реагувати на людське горе.

В. Слобожанський.

Наукова подоріж українського вченого до Америки.

Проф. д-р Володимир Тимошенко, що викладав на Українському Університеті в Празі, чеській високій торговельній школі там же та Українській Академії в Подсбрадах, виїхав у січні 1926 року на студійну подоріж до Америки, діставши стипендію Рокфеллерівського Фонду Міжнародного Бюро Освіти. Пробувши там півтора роки, він повернувся до Європи і, зушившись на якийсь час у Парижі, привів нашого співробітника, якому був ласкавий дати інформації про свою подоріж та поділився своїми поглядами на високе американське шкільництво та сучасне тамонше економічне і культурне життя.

Метою подоріжі проф. В. Тимошенка було вивчення питань с.-г. економіки і торгівлі с.-г. продуктами. Постійну працю провадив він при

Корнелльському Університеті в Ітаці в штаті Н'ю-Йорк, (Cornell University) де є найбільше організований в Сполучених Штатах відділ с.-г. економіки, на чолі якого стоїть проф. Морен (G. F. Warren), відомий у Європі, як основоположник с.-г. економіки в Америці. В Ітаці проф. В. Тимошенко присвятив повсякденний семестр ознайомленню з актуальними для Сполучених Штатів питаннями с.-г. економіки і з'окрема з типами організації с.-г. підприємств у Спол. Штатах і методами їх дослідження, виконаними там. Проф. Тимошенко там виступив з докладами у семінарі університету про земельне питання на Україні, хлібні ціни на Україні і в Росії та організацію їх вивчення.

В літі 1926 р. проф. Тимошенко відбув подорож через п'яну штатів, де відвідав більш 10 університетів і їх с.-г. відділів; дослідні станції та біля 60 ферм у штатах Огайо, Індіана, Іллінойс, Айова, Небраска, Канзас, Колорадо, Дакота, Мінесота, Вісконсін, Мічиган — області шкениці, кукурузи, молочного господарства й інтенсивного скотарства азгачі. В Мінеаполісі у штаті Мінесоті був присутнім на федеральному кооперативному з'їзді, організованому Інститутом Кооперації, де, по запрошенню цього Інституту, виступав з докладом про кооперацію України, авалізуючи її сучасний й передвіський став. В Мінеаполісі-ж, центрі шкеничного торгу й найбільших мукомольств в світі, вивчав організацію хлібного торгу. Лише і серпень перебував він у Чикаго, найбільшому центрі торгу м'ясних продуктів й вивчав організації торгу та був привітно прийнятий теперішніми і бувшими керівниками хлібної бірниці та скотобійних установ. В Чикаго-ж ознайомився з працею Інституту для вивчення земельного питання, на чолі якого стоїть відомий економіст проф. Лі (Ely) й проф. Тайлор (H. C. Taylor), б. директор Федерального бюро с.-г. економіки. Уьсереєні проф. Тимошенко повернувся до Корнелльського Інституту, де в осінній семестрі працював з проф. Бойлем (F. E. Boyle), найбільшим фахівцем по торговлі с.-г. продуктами і з'окрема хлібній торговлі, над питаннями організації торгу с.-г. продуктами й продовжував вивчення типа ферм, при чім виконав більш 2.000 км. автомобільної подорожі по штату Н'ю-Йорк і відвідав більше 50 ферм, зробивши їх бюджетовий опис. В той же час розпочав проф. Тимошенко свій спеціальний дослід про ціни шкениці й світовий її ринок.

В лютому 1927 року на три тижні відвідав Вашингтон, де ознайомлювався з працями центр. федер. установ: міністерств земельних справ, фінансів, торгу, бюро ценив (статистична установа) і т. п. У Вашингтоні був запрошений деканом економічно-дипломатичної школи виступити з докладом в його семінарі про «Українські освітні установи в Ч.С.Р.» У Вашингтоні ж відвідав Інститут Кооперації, де вивчав організацію кооперації, а також кооперативний відділ м-ва земельних справ.

По закінченні року стипендії проф. Тимошенко лишився ще на 5 місяців на відділі с.-г. економіки Корнелльського Університету, де належав до його с.-г. Факультету й провадив спеціальну дослідну працю та докінчував свою працю про ціни шкениці й її світовий ринок, за яку дістав ступінь доктора. Цю працю Університет ухвалив видрукувати, як окремий бюлетень Університету. У липні 1927 р. проф. Тимошенко виїхав до Європи.

Проф. Тимошенко схарактеризував нам й американське шкільництво, в якому після війни помітно зрієст числа високих шкіл, а особливо числа їх студентів — відсоток студіюючої молоді до шкениці там є вищий ніж деінде в світі. З'являються нові типи високих шкіл, наприклад, у Університеті в Вісконсіні цього року запроваджуються спроби індивідуальної праці кожного студента замість лекційної системи. В Америці слід розрізнити старі університети, що утримуються приватними коштами, і дрібні університети в західних штатах, що далекі від європейського уявлення високої школи й наближаються до середніх шкіл. Старі університети, як Гарвардський, Єльський, Корнелльський і деякі державні університети у штатах Мінесоті, Вісконсіні, Мічигані, мають видатні професорські сили й наукові установи. Дуже зростають по війні економічні

відділи університетів взагалі, зокрема відділи с.-г. економіки. У великих університетах відділи с.-г. економіки уявляють майже самостійний факультет. Характерною рисою американських університетів є тісний зв'язок з практичним господарським життям, що особливо стосується до с.-г. факультетів, які не обмежуються навчанням студентів, що перебувають в школі, а працюють над пронагаздою с.-г. знання між цілим с.-г. населенням. Мережі дослідних установ підлягають безпосередньо університетам, а рівно як їм підлягають й усі районні агрономи штату. З огляду на залежність у матеріальному відношенні університетів од певного штату, університети докладно вивчають місцеві природні й економічні умови. Крім професорів, виступають з доповідями або з докладами в семінарах практичні діячі з різних галузей с.-г. діяльності. С.-г. відділи дістають рахівництво з окремих ферм для своїх праць, а економічні відділи -- від промислових і торговельних підприємств.

Взагалі ж наукова організація вивчення с.-господарства в Америці є в стані розвитку, великі фінансові можливості дають підстави в близькій майбутності чекати її зросту. Зараз існує великий попит на наукові сили, навіть чужі.

Ми просили проф. Тимошенка подати свою оцінку сучасного положення сільського господарства Америки; він нам відповів, що незалежно від лішого господарчого стану ніж у Європі, с.-господарство Америки переживає кризу. Промисловість вишла з кризи вже в 1923 році, с. господарство ще в ній перебуває. Ціни с.-г. продуктів у порівнянні до промислових виробів стоять низько. Торговельні й транспортні видатки після війни дуже зросли й тепер від вартості продукту на торзі фермерові припадає менший відсоток, ніж перед війною. Положення фермера гірше, ніж міського робітника, заробітки якого дуже зросли. Тому зростає атактизм села й міста, а також антагонізм між с.-г. заходом і промисловим сходом. Фермер стоїть в опозиції до уряду. В кооперативній організації збуту вбачають шлях до поліпшення становища фермера. Парламент був ухвалив проєкт закону про державну допомогу фермерам для організації кооперативного збуту с.-г. продуктів. Близькі президентські вибори залежатимуть од фермерів. За 1925 і 1926 р. р. положення фермера поліпшилося. Американський с.-г. продуцент засвоїв добре психологію комерсанта-підприємця і еластично пристосовується до вимог ринку, різниче від прийнятого у нас уявлення про селянина-консерватора. Фермер швидко стежить за новими умовами виробництва і винаходами та використовує їх, хоч своєю безпосередньою працею в підприємстві різниче від промислового підприємця. Ферма з двома-трьма робітниками вже вважається великою. Механізація підприємств приводить до зменшення потреби живої тяглової сили й абсолютного зменшення числа коней. В зв'язку з цим спадиродуція кіньського молодичку. Правда, трактори не всюди можуть замінити коней, напр., при культиваторах. Автомобіль і радіо перемогли віддалення ферми від міста й торгу. Автомобіль приніс менше змін у міське життя ніж у сільське.

Ми ще спитали проф. Тимошенка про його погляд на культурний стан Америки в найближчому майбутньому. Проф. Тимошенко висловив думку, що сучасне економічне становище, зацікавлення має науковими досягненнями і зріст духовних потреб взагалі забезпечують будишній розвиток не лише матеріальної, а й духовної культури тамоньшого населення.

Б - в.

3 міжнародного життя.

— Англо-совітські відносини. — Комуністичні дрібниці.

Одночасно з тим, як розвивалася справа Раковського в Парижі, в лондонській пресі стали з'являтися звістки про бажання совітів налагодити поспівані зв'язки з Англією.

«Westminster Gazette» повідомляє, що зараз сесть багато поважних взаївок: на можливу спробу з боку совітів розпочати з британським урядом пересправи з метою відновлення нормальних відносин з Англією. Пересправи мають бути базовані на урегулюванні вимог британських кредиторів совітів, в заміну чого більшовики хотіли б дістати нові кредити на нормальних умовах, гроші од яких було б призначено на розвиток совітської індустрії. Грунт що-до цього злидується офіційно совітами, але активно питає мусить наче б то встати лише в кінці жовтня, як буде одевитковано десятиліття більшовицької революції.

У другій статті та сама газета взаєусі і на ті шляхи, що ними хочуть скористатися більшовики для виправлення своїх відносин з Англією. Совіти, говорить орган англійських лібералів, поважало піклуються про те, аби їх дипломатичні зв'язки з Францією не дійшли до розриву і дбають вони про це особливо тому, бо вважають, що сівзавини франко-совітський договір що-до урегулювання боргів, вони після того через деякий час зможуть зговоритися з британським урядом по тому самому питанню і на тих самих основах. Досі вони не ці з якими пропозиціями до уряду не зверталися, бо, з одного боку, ставовиче британської влади до СССР і досі не зазнало жадної зміни, а з другого, совіти вважають що справу краще розпочати серед комерційних кол, бо радіються на певні сівзні впливи цих кол на англійський уряд.

«Evening Standard», розважаючи над цими звістками пише, що здійснення пророцтва, згідно якому совіти мають намір у недалекому майбутньому зав'язати пересправи з британською владою залежить від того, як розуміти слова: «недалеке майбутнє». Розрив того порядку, який стався між Англією та совітами, належить до тих, що їх неконечно легше виконати, ніж потім направили. Розрив дипломатичних зв'язок з СССР був для більшовиків ударом, далеко тяжчим, ніж вони то собі уявляли. Бо ж саме цей розрив майже остаточно знищив той кредит, що його перед тим мали совіти за кордоном. Це можна схарактеризувати хоч би яке й тим, що виголошена ними внутрішня позичка в 200 міль. рублів має давати 12 відс. річно, що позичку випускають по 98, а повернути її мають за 10 літ. Полагождення сперечань з британським урядом, навіть задоволення британських кредиторів обійшлося б більшовикам дешевше, ніж така позичка. А до того треба ще додати, що й вона не вдалася, не дивлячись на всі заходи совітів.

«Observer», з свого боку, обмірковуючи взазані звістки, звертає увагу на те, що одночасно з появою повідомлень про миролобні бажання совітів що-до Англії в більшовицькій пресі з'явилася декларація відомого китайського патріота Свгена Чена, який зараз перебуває у Москві, але який ще недавно був міністром закордонних справ південно-китайського уряду, що працював до своєї поразки рука в руку з більшовиками. У цій декларації китайський ех-міністр урочисто проголошено, що той китайський уряд, душею якого він був і який всю свою діяльність базував на ворожбечі проти Англії та на боротьбі з нею, перестав існувати, як політичний чинник на далекому азійському сході. Таким чином впадала начеб то одна з головних причин більшовицько-британського непорозуміння, а саме — антибританська робота більшовиків у Китаю, що довела до розриву англо-совітських дипломатичних відносин. Газета подає далі, що досі британський уряд не дістав яких будь пропозицій з боку

совітів, але додає, що коли б такі пропозиції було б зроблено, то англійська влада поставилася б до них так, «як вони того заслуговують». Безперечно, закінчує англійський орґан, принципово в Лондоні вважають, що англо-совітська угода була б ліпшим явищем, ніж сучасне становище. Але треба було б залагодити та знизити дуже багато давніх непорозумінь раніше, ніж може бути мова про цю угоду.

Французька преса, вбачаючи тісний зв'язок між згаданими звітками та перепетіями справи Раковського, пильно стежила за англійською оцінкою з цього приводу. Один з лідерів пресової боротьби з совітами, відомий політичний діяч Франсуа Коті їздив навіть з цією метою до Лондону. Свої спостереження він виклав у «Le Figaro». У самому кабінеті, крім він, англійських міністрів впливлися одмінні погляди на становище, яке треба зайняти тепер що-до совітів. Балдвін і Чемберлен бажали б після того енерґійного жесту, який вони зробили та який викликав стільки гарячої пристрасти в цілому світі, політичним бальзамом рану, що вони її самі вчилися. Друга частина міністрів вважас, що треба стояти на тому, що єсть, ритууючи майбутність, хоч би для того й довелося перетерпіти зараз тимчасові неприємності. Французький політик, переказавши зібрані ним у Лондоні спостереження, додає:

— Логіка думки і логіка фактів дає нам можливість передбачати, що ця друга частина, частина муківного рішення, без сумніву переможе.

На такому пункті стали зараз і наче б то застигли англо-совітські відносини.

* * *

— У Литві відбулося чергове комуністичне повстання. Заколотні вибухи були в прикордонних містах — Тауроґені, Олітї та инш., де бунтівники захопили було на деякий час філії державного банку, поліційні установи, пошту, телеграф, вокзал то-що. Урядові війська, однак з малими жертвами, як з боку повстанців, так і з свого боку, задавили вибух і відновили порядок. Зараз у спільному порядку іде ліквідація розрухів. Затримано кілька сот людей, багато посаджено на довгій час до в'язниць, де кількох скарано на горло. Кідається в очі та обставина, що більшовики з приводу повстання і вар доєі ще не проголосили жадного протесту на адресу Литовського уряду.

* * *

— Біли місяці тому, серед Чорного моря забунтувалася команда ефіетського пароплава «Інтерман», що належав до більшості до російської торговельної флоти, пливав під назвою «Костя» і був проданий ефіетцям. Команда привела пароплав до Одеси, де з приводу цього відбулося судове совітське слідство і самий суд над ефіетською командою, що була затримана бунтівниками. Суд присудив пароплав совітам, наклав на власників пароплава штраф, а ефіетську команду звільнив від арешту. Звільнені прибули до Царьгороду і оповідають, як стався уєй справа. 7 серпня рано пароплав, навантажений деревом, вишов з Галату до Царьгороду. Серед моря на корабельному похості з'явилася п'ятеро російських більшовиків, що перед од'їздом тайно забралися до трюму за допомогою російського машиніста. Назавши на помішника капітана італійця Скоцімаро, вони закололи його ножами та викинули трупа за облавок. На крики жертви збіглися матроси, але вони були без зброї і не могли нічого вдіяти. Завивши помішника капітана, більшовики те саме зробили з старшим механіком греком Кастелоріно; жінка його, ефіетянка, що спасла в каюті, прозивувивши од розлучливих криків свого чоловіка, вибігла на поміст. На її очах трун чоловіка більшовики викинули за облавок. Капітан грек часно дивно замкнувся в каюті. Побачивши, що протривав годі, він зачав через двері пересправити і на певних умовах адався більшовикам у полон. Більшовики, захопивши пароплав, наказали капітану тримати курс на Одесу, де й відбувся епілог цілої історії. Яку нагороду дістали од совітського «суду» червоні пірати, — ефіетська команда чи не знала, чи позабула сказати.

* * *

— Широку тому в Чкаї, південно-американській республіці, сталась комуністичні розрухи, що не прибрали скільки-будь видатних розмірів і були рантом придавлені. Чилійський уряд, розважаючи, що йому робити з свідськими більшовицями, прийшов до рішення перевести їх на незаселений острів, аби там вони вправляли свої комуністичні переконання. Виправлено було цілу велику низку більшовицків, з жінками та дітьми, на один з островів, де була прекрасна тропічна рослинність, плодючий ґрунт, відсутність хвижків звірів, добра вода і здорове підсоння. Новим колоністам було побудовано доми, передано різного роду знаряддя, хліборобські та ремісничі, худобу, запаси споживки, і т. п. А потім їх було покинуто на свою волю, аби вони влаштувалися на острові як хочуть: на комуністичний чи який інший лад. Аби, однак, вони не вивтівали з острова, круг нього поставили сторожку з моторних човнів, що стерегли здалека комуністів. На перших порах нові колоністи начебто були задоволені, та не пройшло й кількох місяців, як вони колективно повстали перед урядом у своїх, гріхах та запросилися назад додому. Уряд перевірив їх каяття, і, як здасться, знайшов його ненадуманим, бо постановив задовольнити прохання недавніх комуністів.

* * *

— Нью-Йоркській «World», одна з найбільших американських газет, що увесь час веда кампанію за Сако і Ванцетті публікує на адресу американських комуністів обвинувачення в тому, що вони розкрадали гроші, жертвовані на оборону скараних анархістів. Обвинувачення підтримує італійський друкяр в Бостоні Альдіно Феліцані, касір комітету оборони Сако і Ванцетті, людина, що сім з'ят невпинно працювала на оборону своїх нещасних земляків. На 360.000 доларів, ніше пів, каса дістала кругліми цифрами, од комуністів усього тільки 4.300 доларів. Комуністична організація в Чикаго «International Labour Defense» та комуністичне бюро в Бродвеї передало касі приблизно 4.000 доларів, в той час, як ці організації дістали пожертв на десятки тисяч. Що-до Sacco - Vanzetti Emergency Committee, іншої комуністичної організації в Нью-Йорку, то вона надіслала лише 300 доларів, хоч сама вийшла, що дістала 7.000 дол. З великих грошей, виланих до Америки московським комп'ютером, до каси оборони Сако і Ванцетті не дійшло нічого. Феліцані вимагає, щоб кожна організація дала точний звіт як в тому, що вона дістала, так і в тому, що витратила, бо публіка має право знати, скільки грошей пішло на оборону в'язнів, а скільки прилигло до рук по дорозі. Мабуть, такий цього звіту італійський друкяр не дасться.

* * *

— У Варшаві з совітами ставив новий дипломатичний конфлікт. Між польським міністерством закордонних справ та совітським посольством іде зараз суперечка на тему: чи куховарка військового аташе має дипломатичну недоторкальність чи ні? Польки говорять, що ні, — совіти вважають куховарку недоторкальною. Справа почалася із-за того, що названа куховарка совітського військового аташе менше варила та некта, а більше продавала комуністичну пропаганду; за що польська поліція її вирішила її заарештувати. Совітське посольство протестує проти цього, вважаючи, що куховарка входить до складу дипломатичного корпусу. Не відомо, як буде вирішено справу, бо такого прецедента дипломатична історія не знає. Тим часом куховарка зостається на волі, ревно виконуючи свої комуністичні обов'язки.

— Observator.

З судової справи,

Процес убицці Головного Отамана С. Петлюри входить в останню стадію: суд присяжних має розпочати його розгляд 18 жовтня.

МАЛЕНЬКИЙ ФЕЛЬЄТОН.*)

Про лікарські довідки та ВІШ'івські штани.

Як зустрінете молоду схвильовану та перевтомлену людину, що вмивається потючками поту та ледве-ледве ширіє бурзівку вулиці вичовганими підметками, то знайте — це майбутній ВІШ-овець чи робфазовець.

Цілієнний день метушиться, нервує, а над вечір гляньте на його — не обличчя, а шматок хмари.

Спробуйте -ж з ним побалакати. Безнадійно відмахнетеся рукою. З грудей вичахнуть:

— Що, ще паперця? Ой! ой! Ритуйте! Скоро навіть потону в паперових хвилях. Півсотні вже дістав. Кажуть - недосить. Пробачте, побіжку діставати.

Підтонгані закаблути ширібають камінці. Хвилю зазирають очі на висівки установ. Гаманець з паперами, довідками, анкетами та іншим сміттям година по годині грубіє.

Наренті, піби-то все.

— Усе... Усе... радісно видихає з себе майбутній ВІШ-овець, виваливши паперову купу.

— Ой!а! чується відповідь.

ВІШ-овець присідає додолу, немов хто його тріснув по ногах ціном.

— Та мені-ж казали...

— А я вам кажу, що ще потрібні папери, що не маєте фізичного ганчу.

Перелик з ВІШ'івського обличчя сходить.

— Ну, це вже зовсім дурниці. Це ми в одну мить.

Вимагач папери прикро веміхається.

За півгодини зрадливий ВІШ-овець знов присідає: в лікарні, де він звернувся, щоб оглянули — рішуче відмовились дати довідку.

— Як так... хвилюється неборака, — та ви-ж мене оглянули?

— Оглянули.

— Ганчу не має?

— Немає.

— А посвідку?

— Заборонено.

— Хто?

— Окрадоровіділ.

— Та в мене ж її конче вимагають!

— А нам конче забороняють видавати.

— Ну й куди мені йти?

— Ідіть до інших лікарень, не робмедівських.

Ширібають ВІШ'івські підметки до неробмедівської лікарні.

— Оглянули?

— Оглянули.

— Ганчу немає?

— Немає.

— Ну, а посвідку?

*) Друкуємо без змін фельєтона з «Пролетарської Правди» ч. 183, в якому змальовано становище студента більшовицької вищої школи у Київі. Р е д.

Вискладай гроші.
Потюки несподіваного поту умивають бліде обличчя. ВІШ-івець
первоно хнається за кешено. Бризбас тільки два гудзики, що відірвались
від бігани та тязких видихів.

-- Не затримуйте...

-- Та в мене ні копійки...

Ідіть тоді до робмедівської...

Та там заборонено.

-- На затримуйте.

Знов плентаються втовлені ноги. Заклопотана тязкою думкою голо-
ва хилиться додолу. Випадково очі небораки зупинились на власних шта-
нах.

Згадався Чичиків. Обличчя ВІШ-івця знов прояснилось. За декільки
хвилин потерті ВІШ-івські штани перейшли до гендиря на власність.
Довідка, що немає фізичного ганчу приємно шелестить за пазухою, бо,
вбачте, кешено продано з штанами.

Нарешті, всі папери є. Але що з цього, коли останні штани збув.
А без штанів до ВІШ-у теж не підеш.

Колі вже так сталося, що Оксодорови заборонив видавати довідки,
чи не дасть дозволу Наросвіта ходити до ВІШ-ів без штанів.

С. Яковлів.

Нове приміщення

Редакції і Адміністрації

„ТРИЗУБА“

42, rue DENFERT-ROCHEREAU, PARIS V.

Для кореспонденції поштова адреса зостається стара:

Boite post. No 15, PARIS. XIII.

Переказувати гроші у Франції треба на адресу:

Le TRIDENT, chèque post. 89850, PARIS

Хроніка.

З Великої України.

— До святкування 40-літнього ювілею академіка Д. Ів. Багалія. Незабаром УАН випустане з друку великого ювілейного збірника історико-філологічного відділу на пошану академіка Д. Ів. Багалія, з нагоди 40-літнього ювілею наукової та громадської діяльності. В збірникові вміщено буде статті вчених України та вчених СРСР й закордону.

Етнографічна комісія УАН випустане на пошану акад. Д. І. Багалія — Етнографічного Вісника, кн. 5 та Записки етнографічної комісії кн. 13-14. («Пр. Пр.» ч. 208).

— Нові видання УАН. Нещодавно вийшли з друку: «Записки історико-філологічного відділу» — кн. 11. За голови. редагуваним акад. М. Грушевського та проф. О. Грушевського «Історія Туреччини» — та її письменства» — том II, вип. 2. (Письменство 14-15 в. в.). Всенародна бібліотека при УАН, випустила бібліотечного збірника ч. 2., під назвою «На науково-бібліотечному фронті УСРР.»

Цими днями виходить з друку: «Звідолення Київського Агліматизаційного саду» (звідолення, — починаючи з 1919 р.) — праці академіка Каченка, «Збірник зоологічного музею», том III.

«Збірник праць інституту технічної механіки» том. III та «Звідолення Всеукраїнського Археологічного Комітету про археологічні дослідження 1926 року».

В цьому звідоленні подано статті; Рудницького, Макаренка, Курішого, Смоличева, Галіченка та набіжника Щербатівського.

(«Пр. Пр.» ч. 208).

— Збірник ВУАН, присвячений проф. Грушевському. Друкується і незабаром вийде ювілейний збірник, що його видає ВУАН на честь академіка М. С. Грушевського.

Збірник матиме понад 50 друкованих аркушів та вміститиме статті щось із 100 професорів. Вже надійшли й друкуються статті таких авторів:

Ван-Він (Голандія), Лейфенер (Америка), Нідерме, Полівка, Бідло (Чехо-Словакія), Пакаїтеску (Румунія), Робін Освальд Менгін (Австрія), Нікола Фесто (Італія), Антуан Лейс (Юго-Славія), акад. Смаць-Стоцького Коордуби, Герасімчука, Гордінського, Возняка, Дорошенка, Білецького-Барвінського, Брика (Галичина), Пічети (Білорусія) та цілої низки українських професорів.

Деякі статті ювілейного збірника мають величезну вагу, як от стаття проф. Возняка, що містить найстаршу записку української думи, стаття віденського проф. Освальда Менгіна та стаття Бориса Павлишенка про нові чернігівські печери 1920-22 року, що подає надзвичайно цікаві зразки українського мистецтва.

Збірник вийде за окремими розділами: археологія й мистецтво, українська історія, історія письменства то-що.

Збірник міститиме бібліографію творів проф. Грушевського, що займе коло 10 аркушів та спеціаль

ну статтю проф. Добровольського присвячену працям проф. Грушевського в галузі Київознавства.
(«Пр. Пр.» ч. 206).

— Ювілей української пісні. Історична сенція ВУАН' звернулася до Окрнаросвіти з пропозицією перетворити 100 річний ювілей першого збірника українських пісень. М. О. Максимовича в загальне свято української науки.

Окрнаросвіта передала це питання до Наркомосвіти, підтримуючи клопотання про перетворення ювілею першого збірника українських пісень на свято української пісні та музичної культури.
(«Пр. Пр.» ч. 206).

— Розкопани становиська первісної людини, знайдене на Дніпрельстані, закінчили. Знайдено щось із 500 виробів із кременю, 12 шил з кісток, сокиру й інші речі. Це становисько лежить найдалі на південь і є найдавніше з усіх знайдених досі на Україні. Воно має велике значіння для вивчення історії кам'яного віку на Україні.

(«Пр. Пр.» ч. 198).

— Лавра—заповідник. Було вже давно ухвалено утворити з Лаври Київської заповідник. Було утворено навіть спеціальну комісію для передачі приміщення то-що. І от на засіданні Мєськради тов. Кричевцов зробив доповідь про роботу комісії. Вивилиється, що комісія вивчила багато «ухвалів», а саме: що в цій справі є де-яка негосподарність, що досі майно лаври не було, як слід облічено, а також немає відомостей про те, як його розподіляти. Комісія вважає, що з території лаври треба кудись перевести протезну виробню, інвалідний технікум та пекарню Соробкону.

(«Пр. Пр.» ч. 198).

Мєськрада погодилася з висновками комісії і піби то постановила забрати все рухоме майно,

яке має історичне значіння та перебуває в різаних руках, і передати його заповідникові. А в Лаврі перебувають кілька соцієльських інституцій, які зовсім не рахувалися з «історичним» та «культурним» значінням рухомого майна, що належало Лаврі. Цим інституціям «запропоновано» передати це майно, чи властиво кажучи, те, що лишилося. Очевидно, Соцзабез, інвалідський городок, Соробкон та інші «інституції», що містяться в Лаврі — не дуже охоче вишновляють цю постанову.

— Проекти збереження пам'ятки старовини та культури. Завідуючий бібліотечно-музейною секцією Марголюнауки та головний інспектор охорони пам'яток культури на Україні — Дубровський в своїй розмові з представниками преси сказав.

— 1927-28 року намічено добудувати помешкання для Всеукраїнської бібліотеки у Києві. До цієї бібліотеки звезуть до одного міс. томів, що являють величезну науково-історичну цінність.

Далі добудується Дніпропетровський Красний Музей. Нове помешкання для нього збудовано за типом Київського — найкращого в цілому світі. Намічено збудувати нове помешкання для українського музею в Харкові, а також добудувати Всеукраїнський Історичний Музей ім. Шевченка у Києві та Історично-Археологічний Музей в Одесі, що є найстаріший в СРСР.

Велику роботу передбачається розгорнути у Всеукраїнському музейному містечку (кол. Лавра). Там була основа Всеукраїнського Музею Архитектури, Українського Нумізматичного Музею та Музею Української книги й друкарського мистецтва. Передбачається також утворити в музейному містечку музей історії культури, що буде базою для антирелігійної пропаганди, та музей Археології.

Уже поточного року музейне

містечко притягло три тисячі екскурсантів. Угролознаука гадає, що майбутнього року кількість екскурсантів буде — 30-100 тис. душ. У містечку утвориться база на 200 туристів.

З бібліотечної галузі слід відзначити ще одну велику та інтересну роботу. При Волинському музеї в Житомирі є величезна бібліотека, що складається з книжок кол. барона Шодуара, поповнена підчас революції різними приватними бібліотеками. Ця бібліотека має не менше 250 тис. книжок. Майбутнього року збірку цих книжок впорядковуватиметься.

Далі тов. Дубровський повідомив, що крім постійних наукових експедицій, які провадить Україзнаука, — Трипільської, Ольвійської, Березанської, Запорізької та комісії вивчення української архітектури намічено велику експедицію для вивчення культури нац. меншостей, що живуть на Україні, зокрема рештків татарської культури з часів Золотої Орди та Кримського ханства. Намічено початок вивчення українського палеоліту (становища передісторичної людини) в районі с. Мезені Новгород-Сіверського району.

До трьох заповідників — Лаври, могили Шевченка та Ольвії, вже декретованих українським урядом, намічено приділяти нові заповідники — Бердичівський Кармелітський монастир — пам'ятка XVII століття; Кам'янецьку банту, видатну пам'ятку, яка відбиває литовську, польську, вірменську, українську та турецьку культури; будинок в Умероновичах, де народився Гоголь, та зв'язку пам'ятот: 11-12 в.в. у Чернігові.

Угролознаука розпочала величезну роботу для точного обліку всіх історичних пам'яток на Україні. Протягом цього року складено попередній список пам'яток культури; список мав біля 1.500 назв, цей список розіслано до всіх округконкомів для того, щоб вони вжили заходів до охорони цих пам'яток. Тепер провадиться докладний облік, що

триватиме 3-4 роки. Списки всіх культурних пам'яток оголошуватиметься. Це забезпечить уважне та бережливе ставлення до них і державних органів і самого населення.

(«Робітничий Газета», ч. 234)

— Обмін історично-культурними цінностями. В зв'язку з порушеною ЦВК Криму справою по поверненні в Крим з Одеси деяких історичних цінностей, Наркомос рішив повернути всі ці речі, але з умовою, що Крим поверне Україні всі історичні цінності, які знаходяться зараз в Криму. Але разом з тим порушено справу в ширшому масштабі і мають звернутися до ЦВК СРСР з домаганням, щоб Україні було повернено всі речі, що стосуються України і знаходяться в різних музеях РСФСР. Вже піби складене таку «докладну записку» до центру — Москви, в якій вивілені ці цінності.

Серед цих цінностей є прапори запорізького вієвська, козацькі клейноди, гармати часів Мазени, старі церковні книги (між ними старовинні євангелії XIII-XVI сторіччя), різні археологічні матеріали, речі відомого перепицького старбу, а також низка картин, що належать пензлю художників Левицького, Боровицького, Троїніна, Тараса Шевченка, Крендовського, Литовченка, Крамського, Рєпіна, Ковальова, Ярошенка, Пимоненка та інші.

Ці речі перебувають нині в «Оружейні палаті» в Москві, в історичному музеї, в Петровській галереї, в Російському музеї, в кол. Рум'янцевському музеї, в Ермітажі, в Академії Історії Матеріальної Культури і в низці музеїв РСФСР, Криму Північно-Кавказького краю та інші. («Комуніст» ч. 201).

Од себе газета нагадує про те, що така умова обміну вже давно була укладена, ще в січні 1917 року, але до сеї пори її не виконано Москвою.

— Нові видання УАН. Видавнича секція УАН розпочала друкувати: «Записки історико-філологічного відділу» — книжку — 16 та книжку, 17, редагування академіка М. Грушевського, що має історичний характер; «Україна в російській літературі» — проф. Синовського (аркушів на 30) академіка Воблого — «Історія Цукроварень», том 1, вип. 1, (Одеса) «Солоні озера та лимани України». Книжки ці мають вийти протягом близьких двох місяців.

(«Пр. Пр.» ч. 209).

— Г о с т і в К и в і. «Комуніст» ч. 201 подає таку звістку:

До Києва приїхав французький учений, член франко-радянського товариства культурного зближення і проф. юго-славського університету Рене Мартель. Мартель приїхав ознайомитися з роботою Української Академії Наук, зокрема з історико-науковими установами. В зв'язку з наступним процесом вбивць Петлюри, професор ознайомиться також з матеріалами про громадянську війну в Україні, й про свербельні погроми. Всі ці матеріали буде використано у французькій газеті «Інформасьон».

Приїхавши до Франції, проф. Мартель збирається написати кілька статей про Донбас, Київ, Харків і загалом про науковий культурний життя України, а також запросити українських вчених ознайомитися з роботою наукових установ Югославії.

— В У Ф К У. «Пр. Пр.» ч. 208 подає, що ВУФКУ провадить переговори з кіно-організаціями СРСР в справі заключення другої угоди про обмін картинками. Переговори гадають закінчити в пересні.

— П о л і т и к а «м о з а ї к». Президія ВМЦВК затвердила постанову про утворення на території Первомайщини Вільшанського національного болгарського району з 5-ти болгарських і однієї української сіл-ради. («Вісти», ч. 203).

гарського району з 5-ти болгарських і однієї української сіл-ради. («Вісти», ч. 203).

— Н а ц е с г р о ш і у с о в. в л а д и. Всеукраїнська філія Центровидану для національностей видає 1927-28 року на 6 мовах 1.100 друкованих аркушів, удвічі більше, як цього року. Особливо поширюють видання підручників і масової літератури для національностей. Буде видано так само велику кількість юридичної літератури на різних мовах, якою постачатимуть національні ради.

(«Пр. Пр.» ч. 206).

— П і в л у в а н н я а р м я н с ь к о ю л ю д н і с т ю. Київля. Завіряють обслуговування армійської людности Києва, Артемівського, Луганського та інших міст України. Взято на облік кілька десятків тисяч армян, що переважно працюють, як кустарі. Виявлено вгоду організацію роботи в багатьох армійських школах і недостатню кваліфікацію армійських вчителів.

На близькому засіданні ЦК Нацмен вироблятимуть конкретні заходи, що-до обслуговування армійської людности України. («Пр. Пр.» ч. 208).

— У ч а с т ь н а ц м е н ш о с т е й У к р а ї н и н а в и с т а в ц і в М о с к в і. ЦК Нацмен визнав за потрібне взяти заходів, щоб національній Україні взяли активну участь в Весоюзній художній виставці національностей, що буде в Москві.

(«Пр. Пр.» ч. 208)

— С п о с і б б о р о т ь б и з а н т и с е м і т и з м о м. Щоб широко ознайомити трудящих з досягненнями в справі організації свербельних пересельських районів, т-во «ОЗЕТ» організувало екскурсії робітників до цих районів.

Незабаром туди виїздить кілька десятків робітників з харківських заводів.

(«Пр. Пр.» ч. 208).

— Нова жидівська колонізація. На черговому засіданні укр. комітету землевпорядження жидів було «визнано за потрібне» заселити жидами всі «вільні земельні ділянки» (очевидно не-вільні для українського населення) на Чонгарському півострові та на острові Куюк-Тюк (на Мелітопольщині). Поточного року вже розпочнуть видавати ярлади на Чонгарський фонд. Надалі, в міру заселення цієї території жидами, вирішено одвести для жидівських переселенців також і землі, що займають в цьому районі орендатори. В зв'язку з цим Всеукраїномает звернувся до НКЗему з проханням припинити здачу Чонгарських земель у довготермінову оренду (щоби припинити потити на ті місця укр. населення). Далі Україномает затвердив за жидами піцання у Херсонській округі. Ці піцання використовуватиметься головним чином для розвитку виноградарства. Разом з тим Україномает поставив питання про термінове виділення жидівського адміністративного району на Криворіччю. Одне слово — «чим далі в ліс — тим більше дров» («Комуніст» з 30 серпня ц. р.).

— Жидівський музей «Менделєв». Одеський жидівський музей ім. Менделєв-Мойхер — Сфорім останнього часу інтенсивно поширює свою роботу. Зібрано чимало контовних старовинних речей. Музей тепер заходжується зібрати літературну спадщину «Дідуса єврейської літератури», що залишилася в його дочок.

Музей незабаром вирядить спеціальну наукову екскурсію на Волинь, щоб зібрати там різний матеріал та старовинні речі. На чолі екскурсії буде представник єврейської катедри, що при Українській Академії Наук. Зі всіх загальних музеїв України мають виділити для Одеського жид. музею всі ті речі, що мають відношення до жидівської культури.

Наркомосвіта оце надіслала

музеєві тимчасову субвенцію в 1.500 карб. та ухвалила виділити що-року постійну дотацію музеєві.

(«Пр. Пр.» ч. 203).

— Стан охорони праці в промисловості. ВРНГ обслідувала стан охорони праці і виявила різного роду «досягнення». Але разом з тим є досягнення і іншого порядку. «Пр. Пр.» ч. 204 як ніше про це:

Що-до санітарно-технічного стану української промисловості, то обслідування відзначає незначні досягнення в цій галузі. Особливо погано стоїть справа в хемічній та металевій промисловості. Щоб поліпшити техніку безпеки, українські трести заумовою з НК праці асигнували ц. р. 2.500.000 карб. на устаткування вентиляції, а також для ізоляції шкідливих професій.

І щоб ліквідувати ці «незначні досягнення», як ніше газета, то гадають відпустити 13.400.000 карб. «для поліпшення охорони праці». Отже яких розмірів мусять бути ці «незначні досягнення», що для ліквідації їх потрібно аж 13 мільйонів і 400 тисяч карб.

— На боротьбу з безробіттям в сов. раю. «Пів.» ч. 204 подають що просідується асигнувати на боротьбу з безробіттям на Україні більш 7000.000 карб., на 700.000 більше ніж минулого року. Гадають розвернути публічні роботи, поширити роботу по кваліфікації дорослих і молодиків та збільшити кількість колективів. Ніби то мають асигнувати засоби на улаштування годівлі безробітних та на будівлю почлежаннх домів. Але це все просити, яким трудно здійснитися бо на це треба мати гроші, гроші і гроші.

— Прогулн. «Укр. Економіст» ч. 202 подає такі відомості: на Першомайському руд-

нику Донвугілля прогули «продовжують» рости й зараз досягли великих розмірів. Так, в той час, як у квітні вони склали 33 відс., то в червні — стало вже 35,8 відс. В зв'язку з цим програм видобуття невиконано в квітні на 14 відс., в травні — на 19,6 відс., а в червні — на 17,4 відс. Так само негативно відбиваються прогули і на собівартості.

— Те ж «поступ». Той же «Укр. Економіст» в ч. 202 подає коротке повідомлення, що в шахті імені Круцької, на Першомайщині, «збільшується число нещасних випадків. Великий відсоток нещасних випадків, подає на новичків». Газета вважає, що треба відкрити курси по «техніці безпечності для нових робітників». Сумніваємося, щоб такі «курси» зменшили відсоток нещасних випадків. Треба — кардинальних заходів: зміни цілої системи більшовицької.

— «Новий Донбас». Під таким заголовком подає «Робітнича Газета» ч. 234 замітку про те, що Секція Технічної Ради Південстали, що засідає у Харкові, розглянула та затвердила проекти спорудження у районі Макіївського та Сніківського Комбінатів 4 нових великих кам'яно-вугільних шахт, які разом із нещодавно закладеними шахтами Донвугілля, утворюють «Новий Донбас». Загальна продукція цих нових шахт визначається в 1,850 тис. тон вугілля щорічно. Це збільшить здобич вугілля Південстали більше, як на 50 відс. Дві нових шахти даватимуть коксуювальне вугілля. Між іншим в числі 4 проєктів Технічна Рада затвердила проєкт будування величезної шахти «Чайніобіс», продукційністю 750 тис. тон на рік».

Але що цікаво, це те що редакція «Робіт. Газети» зовсім забула географію України і пише:

Це буде одна з найбільших кам'

яно-вугільних шахт СРСР, а не УССР.

— Дефекти в справі стандартизації с.-г. машин. «Вісти» ч. 203 подають, що роботу стандартизації с.-г. машин гальмується браком твердої фінансової бази та ще надто мляво розвинутою навколо дослідною роботою.

І тому конче потрібно утворити не менш, ніж одну машинно-дослідну станцію в кожному з окремих природних районів України, при 5-ти кращих дослідних станціях НДЗ-ому через те, що машинно-дослідна робота дуже шкідлива.

— Не гаразд з мануфактурою. «Вісти» ч. 206 подають вістку з Мелітополя, що на тутешніх ринках відчувається велика недостача мануфактури й цукру. Цими днями сподіваються на 22 вагони мануфактури, що частково ліквідує голод на мануфактурі.

— «Гине маїно». Під цим заголовком «Пр. Пр.» ч. 203 подає відомості про обелідування сталінського складу Центроспірту в Києві. Ось що пише газета:

На складі виявлено чималу негосподарність та недогляд за майном. Як констатувала Колегія РСІ, в усіх корпусках горільчаної виробі й допоміжних відділах і стелі протікає, а подекуди навіть попровалювалася. Потрібний великий ремонт, щоб довести її до належного вигляду. Кенсько налагоджено охорону складу й на випадок пожежі не було б звідні брати води, бо склади не з'єднано з міською водопостачальною магістраллю.

Подвір'я складу теж не в порядку. Приміром, на подвір'ї гине близько 20.000 штук дерев'яних скриньок то що. Не реалізовано 4.000 штук антекарського посуду, де-кіляки тисяч пудів ломаного чавуна та багато іншого майна.

Інвентарна комісія виявила брак

майна на 13.000 карб., що його було списано в книгах.

Крім того колегія постановила просити НКРСІ (Народній Комісаріат Робітничо-Селянської Інспекції) звернути увагу на те, щоб було взято заходів до виявлення, чи немає випадків такого господарювання Центросіверу й в інших, а не тільки в київському, районах.

— **Д о с я г н е н я і д о с я г н е н я**. Треба вміти читати в більшовицьких газетах і те, що в рядках, і те, що між рядками. Так напр. в «Комуністі» ч. 201 уміщено статтю «Дефекти в кампанії зниження цін». Починається вона з досягнень, скажемо 1-го порядку, але далі досягнення 2-го порядку:

спостерігається нездорове явище, а саме — зріст цін на с.-г. товари та харчову частину бюджетового набору. На 1 червня вартість с.-г. частини бюджетового набору в Одесі становила 88,4 проц. січневої, а на 1 серпня — вже 93 проц. Таке саме явище спостерігається майже по всіх обслідуваних Наркомторгом районах. Крім того виявлено, що по всіх цих районах не виконано директиви про зниження гуртової кацінки, хоча торговельна система має на те цілковиту змогу особливо на селі.

А в результаті? — Ізругле зеро. Бо «заманяні зниження цін» — це навпаки «нездорове явище» — підвищення цін. «Круть верть — в черепочку смерть».

— **З м е н ш е н н я д о б у т т я в у г і л я**. «Пр. Пр.» ч. 207 подає слова голови Управління Донвугілля, який сказав, що починаючи з 3-го кварталу здобування вугілля в Донбасі систематично відстає від програми завдань. У другому півріччі цей дефіцит становив 42 мільйони пудів вугілля. Отже 1926-27 року Донвугіль на 20 мільйонів пудів не виконає виробничої програми.

Голос голови Управч — голос авторитетний. Приходиться вірити, а разом з тим приходиться

вірити в неміч більшовицької промисловости, про розвиток якої так кричать більшовики.

— **« П р и з а н н я » у с в о ї х в л а с т и в о с т я х**. Наркомат РСІ провів обслідування роботи т-ва Укрнархарч., щоб виявити причини дефіцитності й скрутного фінансового стану цього т-ва. Про наслідки цього обслідування було заслухано доклад на засіданні колегії НК РСІ.

З обслідування виявилось, що за весь час існування т-ва «Укрнархарч» воно мало 636,5 тис. карб. втрат. Ця сума складалася з таких сум різних втрат: експлоатаційні — 344,2 тис. карб., зловживання, нестачі й інші (за неповними відомостями) — 106,7 тис. карб. і безнадійні борги — 85,6 тис. карб.

Найбільшу суму рострат і зловживань було виявлено у Харківській, Артемівській, Дніпропетровській та інш. округах. Кільки уповноважених окружних філій допустили безгосподарність у веденні роботи, недбаєливе відношення до виконання своїх службових обов'язків і т. інш.

Винних в крадіжках, ростратах та інших зловживаннях притягнуто до карної відповідальности

Колегія НК РСІ визнала, що дефіцитність роботи т-ва Укрнархарч є наслідком зайвої розпорощености підприємств Укрнархарч (далеко), а також зловживань і крадіжок в апараті т-ва. («Вісті» ч. 206).

— **О б с л і д у в а н н я у к р . а в т о п р о м т о р г у** — д а л о т е ж н е д у ж е в т і ш н і р е з у л ь т а т и. Колегія секретаріату інспекції визнала, що апарат його занадто великий, і запропонувала Автопромторгові протягом 2-х місяців ліквідувати свої торговельні контори в Києві, Харкові, Дніпропетровському, а також негайно ліквідувати київські автомаїстерні, сконцентрувавши всю роботу в одеських майстернях.

Всім заводам і майстерням Автопромторгу заборонено органі-

зувати представництва. З обстежування виявлено в деяких філіях Автопромторгу безгосподарність. Збитки Автопромторгу минулого року становили понад 500.000 карб.

(«Пр. Пр.» ч. 208).

— Дефекти нового «Електрохліба». «Укр. Економист» ч. 199 подає, що новозбудований Дніпропетровським РІЦК електричний завод має дефекти. Дірки у мозосейках загато великі. Машини, що мають садити в ніч хліб «2 дні працюють, а 10 ремонтуються», крім того ці машини ламають хліб при роботі і т. д.

— «Ремонт». Той же «Укр. Економист» ч. 199 подає, що ремонт заводу ім. К. Лібнехта передедко надзвичайно негосподарно». Цегла видавалась неакуратно, від чого лишилося 10 вагонів цінної цегли. На заводі ім. Дзержинського «справильний ремонт», як пише базета, «викликанв припинення прокатних станків».

— Недостатній розмір асигнувань на капітальне будівництво в металопромисловості України, як подає «Укр. Економист» ч. 199, одмітила нарада всесур. комітета союзу металістів. По плану союзної ВРНГ (Верховної Ради Нар. господарства) по всій металопромисловості асигновано 50 міль. карб., на нове будівництво і 119 міль. карб. на розширення старих підприємств. Україні передано із цих сум 30,1 міль. карб. на нові устаткування, і 105 міль. карб. на розширення старих підприємств, в той час, коли по планам вимагалось ще 135,1 міль. карб., а 193 міль. карб.. Отже нарада вирішила, що «таке значне зменшення асигнувань на капітальне будівництво в укр. металопромисловості, по-тигне за собою загальмування темпу розвернення укр. металургії і дефіцит в металі ще більше

вирасте». А коли взяти на увагу усі ті «досягнення» 2-го порядку, як ми вже одмічали, і залягодження яких вимагає теж значних сум, то питання про «смертне коло» стає чіткішим.

— Напама з тракторним плугами. Сов. влада зачала турбуватися про задоволення населення тракторним і плугами. З тою метою Укртрестсельман дістав наказ приступити до вироблення 4.000 тракт. плугів з таким розрахунком, щоби задачу плугів закінчили до 15 квітня 1928 р. Але, як подає «Укр. Економист» ч. 199, виявилося, що до цього часу торговельні організації не подали своїх замовлень Укртрестсельману на будівлю тракт. плугів. Таким чином може статися так, що плуги не будуть виготовлені. Особлива нарада по машинноостачанню при Наркомземі рішила «запропонувати торговельним організаціям заключити п е г а й о договори з Укртрестсельманом на виготовлення тракт. плугів». А вквці «торговельні організації» так само, очевидно, будуть примушувати нашого дилька купувати тракт. плуги певідомої якості.

— «Пізв». ч. 205 подають відомості, що на Україні недостача промтоварів і що «чишт на мануфактуру і шкіру не задовольнено на 50-60 відсотків», в зв'язку з ціби добрим прожасм бурітка та хмлію.

— Утаснив об'єктив оподаткування. «Пр. Пр.» ч. 208 подає, що по всіх районах Київщини виявляють утаснив об'єктив оподаткування. По огрузі вже виявлено 533 утасних коней, 500 голів рогатої худоби та більше 1.000 голів різної дрібної худоби.

— Підпали на селлах. «Пр. Пр.» ч. 207 подає, що на остан-

ньому засіданні Президії Окрвиконкому було з'ясовано, що за останнє півріччя число пожеж по селах зросло на 36 відс.—було за цей час 1,014 пожеж. Так само зріс відсоток підпалів. Борються з підпалами тяжко — затримано тільки 46 відс. Борьба з пожежами так поставлена зле за браком відповідного апарату.

— Українська нація менше істє в РСФСР. «Вісти» ч. 203 друкують замітку під заголовком «Українці на Терщині», в якій подають відомості про життя українців в цій країні. Там ніби, за відомостями останнього перепису, є українців 193, 785 чол., а з них жінок 101,241. Газета зазначає, що в дійсності українців там більше. Таке мале число показує тільки малу національну свідомість. С факти, коли під час перепису українці по походженню реєструвалися «ахалами» або «малоросами». Українських сільрад є 42, але роботу там ведуть російською мовою. Культурно-освітньої роботи майже не ведеться. Українських шкіл на Терщині немає, лише торік зімою відкрили в Азгирі одну першу групу для спроб.

* * *

— Терор на терор. «Пр. Пр.» ч. 208 подає, що 11 вересня ц.р. загинуло двоє комуністів від руки невідомих бандитів». Один з них Анатолій Ковальський, давній «чесний» чекіст, як пише газета, другий — вірний комуніст. Забиті вони були є службовому відновдальному відраджєнню».

— Р о с т р і л. Надзвичайна сесія головного суду Молдавської ССР присудила до розстрілу «шпигуна» Мазяла, якого обвинувачено в тому, що «він працював на користь румунської і польської контр-розвідки». («Ізв.» ч. 206).

ХВИЛИ ЗЕМЛЕТРУСІВ.

По всіх українських газетах чи то совітських чи то волинських та галицьких ново звісток про більші чи менші земельні струси, які хвилею прокотилися по значній частині суцільної етнографічної території України.

Перші й найсильніші підземні удари сталися з 11 на 12 вересня на півдні України, вздовж чорноморського побережжя, голов-но ж — в Криму. Тут, вони заподіяли величезне до цього часу майже незане спустошення. У татарських селах, як подає в одному з останніх чисел «Діло», 600 домів лежать в румов'лях. В Севастополі, Балаклаві, Симферополі та інших містах теж завалилася сила домів. Не кажучи вже про матеріальні незчислимні шкоди, Кримщина внаховус десятиліття забитих і сотні поранених людей.

Недалеко від Севастополя стояли валякі хмари диму, які прорізають вогняні стовпи. Гадають, що то горять підземні гази, що висітають з морського дна. Нема, що казати, що все це породило в цих містах страшну паніку. Кожен змагається звидти втікти як найдастї.

Менші підземні удари були в Одесі, де в домах повилітали шибки, в Новоросійську та Ростові, де в звязку з землетрусом вибухли пожежі.

Та землетрус не обмежився на самому Криму та Чорноморському побережжі, але хоч і слабшими ударами сягнув майже найрізніших і найдальше від себе відсунутих закутїв: Харків, Львів, Борщів, Тарнопіль, Маріупіль, Полтава, Дніпрово - Петровське, Мелітополь, Черкаси, Вінниця, Бобринська, Жмеринка, Фастів, Біла-Церква, Боярка, Кременець, Рівне і т. д. По многих з цих міст чимало будинків зістало ушкоджених.

Не обминали підземні удари Київ, про що «Прол. Пр.» ч. 208 пише:

«Позаявці Київ,а ще не забули лишевого коливання ґрунту, як позавчоранньої ночі, вони знову

були стурбовані, що на цей раз тривалими та сильними підземними ударами, що тривали, як припускають самовидці 2-3 хвилини.

Перші підземні удари чути було в різних районах міста в 12 год. 22 хв. вночі. Під ногами рангом захиталася підлога, захиталися, як маятник, люстра та електричні лампи. загойдалися ліжка під тими, що спали, зариніли відчужені двері.

Хитання були остільки сильними та очевидними, що поглядаючи на вулиці особливо на околицях вибігли були на подвір'я сильно поперезинувані.

Змить більшість людини була на вулиці, першого розвинути одні одні про причини несподіваного явища». Кілька домів дало тріщини.

«Узрмет тепер узявас всіх заходів, щоб зібрати весь матеріал у справі останнього землетрусу. На жаль, Київ зовсім не має потрібних для такої справи приладів. Брак сейсмографічних приладів у Києві також пікреслюють наукові співробітники обсерваторії».

В.С.

Газетні звістки

— На вищих школах Рад. України. До вищих шкіл на Східній Україні ввійшло стільки прохань, що в деяких школах на кожне вільне місце було 10 кандидатів. У інститути та вищі технічні школи на 14.000 місць, прийшло 50.000 прохань. Нові студенти це виключно робітники, селяни, «трудова інтелігенція».

(«Ціло». 17-IX).

— Наказ по військам УСРР. Командуючий українською воєнною округою Якір'єв видав наказ, що передчас час початок «територіальних суперечок» та закликає «трудищих» України бути готовими до недалекої війни: й до оборони со-

вітської держави від внутрішніх і зовнішніх ворогів.

(«Узр. Громада». 18. IX).

— Повстанці. Згідно з повідомленням з Москви на правобережній Україні з'явилися нові значні повстанчі загони. Останніми двома воєни захопили Дерражно і Летичів, де продеривалися майже цілу добу, після чого були вибиті значним відділом більшовицькою війською. («За Свободу». 14. IX).

— Забито комуніста. Недалеко від Харкова, в селі Черкаській Київці забито голову сільради, комуніста Холодного. Селяни, якого підозрювали в цьому, втік.

(«Рузь». 16. IX).

На українських

землях.

З Волині. Холмщини, Підляшшя та Полісся

— Переклад богослужбових книжок. Митрополит Діонісій звернувся до міністерства ісповдань з просьбою про асигнування коштів на переклад і друк українських богослужбових книжок. Як повідомляють з Варшави, міністерство, до цієї справи поставилось прихильно. («Узр. Громада» 18. IX).

— Український Церковний рух (с. Круна, Луцького пов.). В селі Круна, на Спасі відправилась Служба Божя благопрестойно ледви не до кінця, власне до читання «часу першого».

Хор весь час гарно співав. Служба правилась по слов'янському.

Але, ось один зі співаків почав читати «час перший» на рідній мові по книзі, яку поблагословив митрополит Діонісій ще в р. 1921.

І коли було вже прочитано добру половину, вишив з вітари п.-о. і, зупинивши читання, заявив голосно на всю церкву, що, згідно розпорядження, в церкві можна читати тільки по слов'янському.

Почувши це, хор припинив співати.

Коли почалась літургія п.-о. послав старосту до співаків сказати, щоб почали співати, але хор, буди в релігійно-національному настрої, відмовився.

Тоді п.-о. сказав: «Коли не хочить співати, то нехай ідуть геть з церкви».

Відправа Служби Божої закінчилась під спів одного дика.

(«Укр. Нива», з 15. IX).

— Село Сморяків на Рівенщині. В неділю 4 вересня ц. р. до нашого села заїхало велике свито — перший раз, сморяківці почули у своїй вбогій, старенькій церкві службу Божу в рідній, українській мові.

Слабеньким, тихим, але патхьлим голосом молився ново-прибувши до нас, п.-о. Арсен Довгонільський за тих, що «чекають від Бога щедрот та багатої милости», а міцний хор твердим, рішучим, повним переможної надії на ту милість Божу, акордами, мов би підтримуючи знесиленого в боротьбі пастиря, підносив ті молитви — геть — геть над землею, до самого престолу Отця небесного.

Церква по береги поща.

Між сморяківцями багато клеванців: вони покинули і свою церкву й свого «пастиря» і разом зі своїм, досить виспіваним, хоч і молодим хором, приєднались до братньої — сморяківської отари та до пастиря правдивого, що «влице овець своїх і вінци голос його розуміють і за ним ідуть».

І прийшлося в цей день Клеванському зло... чи то пак «благо» чинному відправляти у себе службу на «общє-паявнотом язикє» без хору і в присутності 13 бабів.

(«Укр. Нива», 19. IX).

с е з о. Значний більшовицький загін напав на село Рєгалі, Дубенського пов. на Волині. Чинаскити на очах однієї вдови, що не вказали, де сховані гроші, зарізали її всіх малолітніх дітей. («Возрожденіє» 20. IX).

— П о р а з к а у к р а ї н ц і в н а Х о л м щ и н і. Внаслідок агітації більшовицьких-сільробів, українці на Холмщині не виступили одним національним фронтом, а тому й вибори до громадських рад не пішли на користь українців, бо на 1.355 радних українців було вибрано мелеє сотні. («Народ» 21. VIII).

— Н о в и й [к о о п е р а т и в Заходами свідомих селян і при допомозі інструктора-кооператора при Українському кооперативному банку в Бересті — Ів. Паренюка, в с. Остромечово, Берест. повіту, зорганізовано український споживачий кооператив.

Статут кооперативу послано в Пінській окружній суд на затвердження.

(«Укр. Нива», 15. IX).

— К о б з а н а В о л и н і. До «Української Ниви» пишуть: «Професор Луцької української гімназії Модест Левинський організує для учнів тієї ж школи курс гри на бандурі.

До переведення цього великого культурного заміру чималою перешкодою являється брак музичних інструментів, які довелось б сировадкувати, по дорогих цінах, аж з Чехії. Але і з цього становища є вихід. На Поліссю не бракує верби. Один метр вербового сухого відземку поперечником 1-2 — 3-5 метра цілком вистарчить на два добрих «корязи», а це значить на дві бандури. Деко та гриф — річі другорядні. Отже, прихильників відродження кобзи, особливо тих, що замишкують в околицях Луцька, даскаво просимо підшукати, як можна швидше, відповідного матеріалу на місцях і про наслідки сповістити листом, або особисто професора М. Ле-

ницького (Луцьк, українська гімназія).

(«Укр. Нива, X, 115.»)

В Галичині.

— Землетрус у Борщеві мав місце вночі з 11-го на 12-го вересня ц. р. Більш-менш коло год. 11 1/2 уночі заколисалася земля, вираваді не дуже сильно, але так, що можна було зовсім добре це відчувати. Землетрус добре тривав яких 10 секунд, перерваний двосекундовою паузою. Шкід не спричинив жадних. Відчули його в Борщеві й сусідніх селах, що лежать на північний захід від Борщева. Ті люди, що ще не снали й мали можливість докладно обсервувати це цілаве явище природи, намітали, бачили, що землетрус повториться з більшою силою. Одна п. пр., особа в Борщеві пам'яті вибігла на двір будити своїх сусідів, щоби втікали з хати. Знову інша оповідає, що, лежачи в ліжку, мала враження, немов опинилася в човні на хвилях води, так сильно колисалася ліжка. Вираваді, землетрус не належить до подельних явищ, одначе в нашій околиці воно не є цілком незнає. Перед 20 роками був в цій околиці такий землетрус, тільки дею сильніший. («Новий Час», ч. 105).

— Перед Луговим Святом у Львові. В найблизчу неділю відбудеться у Львові Областє Лугове Свято, яке, як відомо, мало відбутися ще в серні цього року, та з причини заборони поліції, не могла відбутися. Щойно тепер, по довгих заходах, вдалося дістати дозвіл на влаштування цього свята. Участь у цьому святі візьмуть лугові організації львівського, бобрецького, жовківського повіту. Яке з підготовчих праць, зголошених участей поодиноких лугових організацій, та програми свята можна надіятися, що це свято буде дійсно добре з'організованим, висококультурним святом молодого

покоління. А при оцінці праці цієї руханково-пожарничої організації не можна лиш помінути цієї обетовини, що саме ця організація чомусь то стягнула на себе спеціальне вороже відношення влади. Але не зважаючи на різкі перепони, лугова організація не лише не залишила своєї праці в напрямі виховання молодого, тілом і духом здорового покоління, але закріпила свої позиції та своїми природними виступами на різних народніх святах виказалася своєю висококультурною працею серед широкого загалу нашої сільської молоді.

Львівське Областє Свято буде черговим природним проиом праці лугової організації. Львівська площа «Сокола-Батька» гоститиме Луговиків, гостей з ближніх і дальніх сіл. Зорганізованими рядами стануть вони до збірних вирав та покажуть, що вони не жаліють ні часу, ні труду, щоби як слід виконати всі обов'язки своєї організації. Тож у відповідь на ці молоді, повні життя виступи лугової організації мусить відізнатися все наше громадянство.

(«Новий Час», ч. 105).

НА ЗАКАРПАТТІ.

— Губ. Бєскид про Закарпатті. Підчас інформаційної подорожі чехословацьких журналістів по Закарпаттю розмовляв редактор «Вечер-а» з губернатором Бєскидом. Між іншим губернатор згадав про свою стрічу з Петрушевичем у міністра освіти Бєхмьє. В розмові остерігав Бєскид Петрушевича перед Українською пропагандою на Закарпатті і підкреслив, що «Українці не мають жадного права говорити іменем закарпатського населення на міжнародньому форумі, бо Закарпатті ніколи до України не належало, ані не старалося ніколи о злуку з Україною.

Демонстративна заява губернатора не відповідає правді, бо по розвалєнню австро-угорської мо-

пархії серед широких українських мас на Закарпатті залунало гасло злуки з Україною. І так вже дня 8 листопада 1918 р. велике віче українських широких мас серед великого одушевлення рішало відорватися від Мад'ярщини і злучитися з Україною і вибрало для поширення організації Революційну Раду. А на з'їзді в Хусті дня 21, січня 1919 р., в яким брало участь 420 легітимованих з кожної громади постів, ухвалено також злуку з Києвом, вибрано «Руську (Українську) Народну Раду й вислано до Києва делегацію.

(«Нове Життя». 1. IX).

Серед укр. еміграції.

В АМЕРИЦІ

— Український Конгрес. Дня 26-го жовтня відбудеться в Філадельфії четвертий Конгрес Об'єднання Українських Організацій. Конгрес триватиме один день. На порядку дня парад Конгресу є між іншим реорганізація Об'єднання та зміна статута і вибір нового Водділу.

Будуть виголошені такі реферати:

а) План реорганізації нашої школи в Америці.

б) Практичні завдання української іміграції в Америці.

в) Примінення українського імігранта до американського життя.

г) Автократія чи демократія. До об'єднання належать такі організації:

Український Народний Союз, Провидіння, Народня Поміч, Згода Братств, Січова Організація (давня, петельманська) Ліга Горожан, Ліга Ветеранів та декілька менших самостійних товариств.

З огляду на дуже завзяту боротьбу, яка ведеться в Америці між українцями, а спеціаль-

но між Об'єднанням і списком Богачевським, до цього конгресу привносять велику вагу.

Безсумнівним бажанням старого краю є, щоби та боротьба, яка тільки ослабло наших братів в Америці вже покінчилася. А при добрій волі обох сторін це є можливе.

(«Новий Час», 19. IX).

— Праця «Стрільцезко і Громадів». Товариство умих старшин і стрільців У.Г.А., що виїхали в Америку, створили своє окреме товариство «Стрільцезку Громаду». За головну ціль поставили собі Упрява С.Г. допомогу інвалідам У.Г. в краю. З тою метою ведуть вони збірку серед укр. громадянства в Америці. С.Г. розіслала різним організаціям 10.000 збіркових бляшків. До цього часу С.Г. прислала до краю першу збірку 300 дол. на будову Дому Інвалідів.»

(«Новий Час», 19. IX).

— Найбільша українська школа. «Америка» доносить, що 5-го вересня створено в Оліфант. На нову українську католицьку школу. Є це величавий 3-поверховий будинок. Крім шкільних саль є там велика сали на концерти і вистави і друга на вправи і забави. Українська громада в Оліфант є дуже добре зорганізована, а бурмістром міста є Українець Юрій Хелік.»

(«Новий Час», 19. IX).

У ФРАНЦІЇ.

— Громада в Дів'є-сюр-Мер. Після літньої перерви Громада знова почала нормальне життя. Засновано позичкову касу, в яку внесено вже 100 фр.

— Громада в Кресо. 11 вересня заходами Українського Драматичного Гуртка імені Кронівницького було поставлено:

«Дай серцю волю — заведе в неволю». Не зважаючи на лиху погоду, на малі матеріальні засоби молодого гуртка та невеличкий артистичний стаж його членів, вистава провінула надзвичайно гарно і зробила глибоке враження на чужинців, а у де-котрих, як у росіян, викликала палену заздрість, бо москалі, не дивлячись на свою переважну кількість та «духовну вищість», не змогли таї не можуть спромогтися на такі річі. Сала була повна по береги; що хвилями зривались оплески, які свідчили про великий успіх українського мистецтва та стували слухною нагородою для артистів. Багато дивних успіхів — Артистичному Гурткові.

— Г р о м а д а в Л і о н і.
18 вересня ц. р. відбулися перешибори Управи Громади в Ліоні. До нового складу увійшли: Голова — п. Горбатенко, секретарь — п. Гузи, скарбник — п. Бобровник; Нова Адреса Громади така:
Mr. Goula, 1, chemin du Genie Venissient (Rhône).

У Польщі.

— В и с т а в а у к р а ї н с ь к о ї й б і л о р у с ь к о ї п р е с и у В а р ш а в і. 21 вересня ц. р. в салях Варшавського Університету була відчинена вистава української й білоруської преси, з'організована слов'янською лігою у Польщі при співпраці Інституту для справ національних меншостей.

В короткій промові голова слов'янської ліги інж. Карнінський зазначив що мета вистави є науково-інформаційна. Преса, як потенційна національного руху, дає як найкраще поняття про стремління національностей, тому організатори власне визнали за потрібне організування такої вистави, шляхом якої можна як найкраще поінформувати суспільство польське, про так важкий для Польщі український та білоруський рух. Після промови голови комітету виставу відкрив

іменем міністра освіти директор департаменту міні-ва освіти п. Енджевич. В урочистості взяли участь представники польської влади, представники Університету, польських організацій, українська та білоруська делегації у Варшаві.

Перші кіоски належать пресі білоруській, яка представлена від початків існування, тоб-то від 1863 року до 1927 включно, що дає до трьох сот експонатів періодичні білоруської в Польщі, Білорусії совієтській, Латвії, Литві та видання білоруської емігранції.

Преса українська представлена тільки від 1918 до 1927 років, тому що тільки з трудом і цей час вдається охопити. Цей укр. відділ нараховує — понад 600 експонатів періодичні української, та поділений на підвідділи: Польща, Україна, Румунія, Чехословаччина (з підвідділом Підкарпатської Руси), середовища укр. емігранції в Європі і Америка. Окремим підвідділом є укр. преса в чужих мовах та преса присвячена справам українським. Кожен підвідділ поділено на частини «виходить» і «не виходить».

Найповніше представлена укр. преса в Польщі, де маються всі видання, які виходять в сучасну хвилину, таким чыном представлено 78 органів преси, що тепер видаються в межах Польщі.

Серед експонатів є і «детальні» видання, як «Сурма», орган укр. військової організації».

Добре представлені відділ — Чехословаччина, потім Америка. Сучасна Україна представлена слабо. Додовілює правда цей відділ урядовий список всіх періодичних видань на сов. Україні, що поданий для загального огляду.

Періодичні видання Академії Наук у Києві представлені добре, і цей підвідділ збирає найбільше публіци, переважно з поміж професорів університету, які дуже цікавляться тими експонатами.

Найслабше представлений відділ укр. преси 1918-1920 р. р., тоб-то до большевицької окупації.

Загалом вистава тішитьесь успіхом та має досить відвідувачів. Замітки, які з'явилися про виставу в польській пресі здебільшого прихильні. Понайбільш тої виставі надає її приміщення — університет. В колах українських вистава дістала прихильне відношення, так напр. Наук. Т-во ім. Шевченка у Львові вишлючило експонат і на виставу та делегувало своїм представником у склад комітету проф. І. Огієнка. Крім Наук. Т-ва ім. Шевченка ціла низка інших інституцій українських та приватних осіб надіслала свої експонати. В Комітеті приймають участь з українців: проф. І. Огієнко, М. Ковалевський і Л. Лукасевич.

X.

— Загальні збори членів Українського Клубу у Варшаві відбудуться 9 жовтня в помещанні Клубу (Подвалс, 16 пом. 15) о 11 год. зранку. На порядку денному зборів: прийняття нових членів, справоздання Правління про діяльність Клубу, справоздання Ревізійної Комісії, вибори нового Правління і Ревізійної Комісії, справи організаційні та біжучі.

— Організація українських інженерів-емігрантів. В останньому часі у Варшаві ведеться підготовка праці в напрямку об'єднання українських інженерів-емігрантів. Відповідну організаційну працю переводить

ініціативна група, до якої належать інженери: В. Сахно, Б. Тушик, П. Прутько, І. Зварівчук, В. Універсаль та ин. Передбачається, що при т-ві укр. інженерів-емігрантів існуватиме окрема секція, яка об'єднать емігрантів-техніків. До цього часу на запит ініціативної групи ввійти в т-во згодилося до 80 інженерів і біля 15 техніків. В кінці жовтня ц. р. мають відбутись організаційні збори згаданого т-ва. Т-во має на увазі зав'язати тісні зносини з аналогічними організаціями інших народів, організувати бюро по підшукаванню праці, опікуватись правним становищем своїх членів, стежити за розвитком їх повиннями сучасної техніки, налагодити фахову видавничу діяльність та ин.

— Сотт. А. І. Тромсе-Шавро (некролог). З вересня ц. р. в с. Млодієвиці Мехівського пов. ганебно замордовано б. сотника армії УНР п. Тромсе-Шавро. Небіжчик походив з с. Візьпаняти, Васильківського пов. на Київщині. Народився 28 січня 1893 р. Середню освіту одержав в агрономичній школі в Умані, після чого вступив до Київського Комерційного Інституту. Однак військові події не дали небіжчикові можливості закінчити свою вищу освіту. В укр. армії зустрівся йому вже в 1917 р., коли він прийшов з Оренбургу з двома сотнями козаків. В армії перебував аж до переходу її за Збруч в грудні 1920 р.

Лист до Редакції.

Берлін, 28. VI. 1927.

Високоповажаний Пане Редакторе,

Не відмовте дати місце на сторінках «Тризуба» онім кільком рядкам, які я вважаю потрібним подати до прилюдної відомости, щоб спростувати ті неточності, яких допустився рецензент видання «Mitteilungen des Ukrainischen Wissenschaftlichen Institutes», в ч. 26-27 «Тризуба».

Д-ій рецензент докоряє нашому виданню, що там в статті проф. І. Мірчуца про українські наукові установи в Чехословаччині «жодним словом не згадано Історично-філологічного Т-ва в Празі». Не очевидно непорозуміння, бо на ст. 30 в «Mitteilungen» стоїть дослівно (подаю в перекладі): «на чолі (різних наукових установ, що повстали в зв'язку з Укр. Університетом . Д. Д.) стоїть найстарше з по-між них Історично-філологічне Т-во, на засіданнях якого з часу його засновання (1923) прочитано дуже багато наукових рефератів. В 1926 р. появилася перший том «Zaniseoi» цього Товариства, котрий містить окрім звіту з його діяльності двадцять праць його членів». — Овже не можна сказати, що про Товариство не «згадано жадним словом».

Далі д-ій рецензент докоряє мені, чи авторові «дуже короткої замітки» про Українську Академію Наук, що я не згадав про Археологічний Комітет при ній і про його публікацію про Трипільську Культуру. На це скажу, що «дуже коротка замітка», яка, до речі, бере 10 сторінок досить стислого друку, таж згадує про Археологічний Комітет в числі інших установ Академії на ст. 15, а про збірник «Трипільська Культура» не згадує лише тому, що про вихід у світ цього збірника стало звісно у Берліні лиш дуже недавно і вже потому, як моя стаття про Академію була написана.

Хотів би я ще додати, що д. рецензент певірно перекладає заголовок публікації: «Mitteilungen» значить не «Занісеї», а «Вісті», що вказує на їх не науковий, а інформаційний характер. Науковим же органом Інститута, який одновідає повиттю «Zaniseoi» будуть «Abhandlungen», перший том яких появиться після літа.

Прошу прийняти запевнення в моїй правдивій до Вас повазі.

Директор Українського Наукового Інститута
в Берліні

Д. Дорошенко (—)

В І Д У П Р А В Н Т-В А б. В О Я К І В А Р М І Ї
У. Н. Р. У Ф Р А Н Ц І Ї.

Управа Т-ва б. Воляків Армії У.Н.Р. у Франції повідомляє Філії і окремих своїх членів, що заходами Управи при бібліотеці ім. Головного Отамана С. Петлюри засновано військовий відділ. Члени Т-ва, де мають Філії, можуть діставати книжки до прочитання через Голову своєї філії, окремі члени мусять звертатися безпосередньо до управи Т-ва. Для філій і окремих членів Т-ва книжки вносяються з оплатою пересилки книжок на їх рахунок. Для не-членів Т-ва необхідно ще внести залог в розмірі номінальної вартости книжки. У військовому відділі бібліотеки зараз маютья слідуючі книжки:

На українській мові:

1. Ген. КАПУСТЯНСЬКИЙІ. — ч. I, II. Похід укр. армій на Київ-Одесу 1919 р.
2. « » ч. III. « »
3. «Табір» — Воспо-науковий журнал, зр 1924 рік, 25, 26 розд.
4. О. Рясет. — Чергові проблеми військового будівництва в українській військовій літературі.
5. Видання Союзу Укр. Старшин у Німеччині:
а) Мала війна (Партизанська війна).

- б) Тази на війні.
- в) Війна будучини. — Джордж Іллер. (переклад).
- г) Потреби військового вишколу.
- ґ) Залізниця і їх військове значіння.
- д) Старшина руханкового товариства.
- 6. Скорочений курс навчання кулеметному ділу. (Вид. 2 Кул. бр.).
- 7. Обов'язки начальників кулеметної сотні (Вид. 2 брґ).
- 8. Військово-науковий Вістник Армії в Фльоті. 1918 р.
- 9. «Сурма». — Збірник воєнних пісень.
- 10. Статут Січової організації.
- 11. Бюлетень Управи Т-ва воєнків Армії У.Н.Р. за 1926 р.
- 12. «Український Інвалід» — неперіодичний орган укр. інв. на ємігр.
- 13. «Український Сурмач» — за 1923 рік, часове культ.-освітніх орган. у таборах.
- 14. Мунштровий Статут. Видання Укр. Військ. Мін. —

На російській мові.

- 15. Война и Мир. Вістник воєної науки і техніки. № 17.
- 16. Воєний Сборник. Т-во плекання військ. штуки. Білгород. №1-18.
- 17. Бронепоезда. — А. Шаров.
- 18. Временная инструкция для тактического употребления крупных соединений. Перек. з франц.
- 19. Россия в мировой войне в 1914-15 годах. Ген. Ю. Данилов.
- 20. Мысли об устройстве будущей российской вооруженной силы. Ген. Н. Н. Головин.
- 21. Полковая артиллерия. — А. Шаров.
- 2. Артиллерийская газовая атака. — В. Луговой.
- 23. Танки. Ген. Н. Н. Головин.
- 24. Изъ истории кампании 1914 года на русском фронте. Ген. Головин
- 25. Комплектование красной армии.
- 26. Политическая работа въ военное время. Ф. Блаументаль. Вид. сов.
- 27. Стратегический очерк гражданской войны. Н. Каруши. Вид. сов.
- 28. Артиллерия и ея боевая работа. Під ред. Гермоніуса, Голубинцева і Григорьева. Вид. сов.
- 29. Очерки по истории войны и военного искусства. Ф. Мерин. Перекл. з німец.

На польській мові.

- 30. Інструкція для гренадерів. Вид. Військ. Мін.
- 31. Французькі методи стріляння артилерії. Поручники Лукашевський, Кубовський і Рубовський.
- 32. Балістика. М. Вільдкісвич.
- 33. Збір тактичних завдань. Майор Прагловський.
- 34. Наука про зброю. Майор Фельштин.
- 35. Кулемет Гочкіса. Полк. Квасішевський.
- 36. Статут польової служби. т. I. Видання Військ. Мін.
- 37. Кулемет Максима. Полк. Квасішевський.
- 38. Інструкція для стрільби. Вид. Військ. Мін.
- 39. Розвиток тактики за час Великої Війни. Ген. В. Балк. (з німець).
- 40. Керування і бій з'єднаними частинами. Ч. I. Німец. Статут.
- 41. Статут польової служби. т. II. Вид. Військ. Мін.
- 42. Досвід світової війни. Майор Н. Буварт. (З франц.).
- 43. Інструкція для вживання танків. Військ. Мін. Видання.
- 44. Уваги до нової мунстри піхоти. Ч. I. Майор М. Норьт.
- 45. Збір прикладів уживання артилерії. Полк. В. Александровський.
- 46. Заочотрення і транспорт підчас війни. Полк. Лаваль, і Сенешаль. (Перекл. з франц.).
- 47. Статут кавалерії. Ч. II. Вид. Військ. Мін.

48. Коротка опись рос. 3-х цальної польової гармати. Ч. IV. (Амуніція).
49. Вказівки для старшин батреї, озброєних 3-хцал. рос. польов. гарматами. зраз. 1902 р. Майор І. Йодко.
50. техн ч. I. (люфа).
51. техн ч. III. (Прилади до прицілу).
52. Вибухові матеріали. Майор Шмідт

Н а ф р а н ц у з ь к і й м о в і .

53. Тимчасовий статут французької піхоти. Ч. I. II і доповнення.
54. Статут інженерних військ. Ч. I. I II.
55. Статут кавалерії. ч. I. і II.
56. Підручник для підготовки вищих нач. ч. I і II
57. Тимч. інструкція для вивчення автотанкерів в кавалерії.
58. Артилерія підчас наступу. Ген. Роже.
59. Хемична війна. Полк. Блон.
60. Інструкція по організац. і праці штабів у полі. Вид. Ген. Штабу.
61. Стратегія і тактика на війні. Полк. Мікель.
62. Провадження війни. Маршал Фонт.
63. Принципи війни. Маршал Фонт.
64. Підручник для артилериста. Вид. Військ. Мін.
65. Піхота під вогнем. Кап. Мезоньон.
66. Бій піхоти. Полк. Алео.
67. Підручник для піхотинця. Вид. Військ. Мін.
68. Французький військовий журнал за 1927 рік.
69. Кавалерія. -- Військовий журнал.
70. Артилерія. Військовий журнал.
71. Армія, фльот і колонії. Військовий журнал.

О Г О Л О Ш Е Н Н Я .

Директор практичної Комерційної та Індустріальної Школи в Монтаржі просить нас подати до відома укр. громадянств., що слідує:

— Практична Школа Торговлі й Індустрії в Монтаржі (М у а р е) — Школа Дюрзі. Ця школа, що її рекомендовано українцям, має метою, як і всі практичні школи Франції виготовлення кваліфікованих робітників на полі торгівлі та банку, а також і робітників-спеціалістів, фахівців по залізу та дереву. Крім того ця школа дає загальну освіту, — математичну та наукову підготовку, що дозволяє учневі, що закінчив цю школу стати в скорому часі контрометром, контролером або й шефом ател'є, себ-то посади, на якій завжди є попит.

Практична Школа в Монтаржі — Школа Дюрзі — має крім того спеціальну секцію, яка підготовляє учнів до Вищих Національних Школ Мистецтва та фаху (Ecoles Nationales des Arts-et-Metiers), звідки випускають інженерів по всіляким фахам.

Вік вступу до школи 12 років. При вступі потрібно подати посвідчення про попередню освіту. Кандидати, що мають 13 років, і не мають посвідчення про попередню освіту, мусять тримати річовартий посвідчення екзамєн.

Наука в практичних школах торгівлі й промислу цілком даремна.

З М І С Т.

Паризьк, неділя, 9 жовтня — ст. 1. С. Сіронолко. Студентство на Сов. Україні — ст. 2. В. Слобожанський. Допомога Галичині — ст. 4. - Б-в. Наукова подорож українського вченого до Америки — ст. 6. — Observator. З міжнародного життя — 9. — Хробоїка: — З Великої України — ст. 14. — Газетні звістки — ст. 23. — На українських землях. — ст. 23. З життя еміграції. В Америці — ст. 26. - У Франції — ст. 26. В Польщі — ст. 27.

Під час судового процесу має виходити щодня

Б ю л е т е н ь

Передплата на весь час процесу **5** франків

Ціна окремого числа **50** сантимів

З замовленнями, зазначаючи кількість потрібних примірників, владатися заздалегідь до адміністрації «Т р и з у б а» — 42, rue Denfert-Rochereau, Paris V. Почтою — Boîte post. № 15, Paris XIII.

Редакція і Адміністрація: 42, rue Denfert-Rochereau, Paris V.
Поштова адреса: «Le Trident» (Trizoub). Boîte post. № 15, Paris XIII.
Редагус—Комітет. Адміністратор: **Іл. Косенко**

Le Gérant : Mme Jeanne de Carvalho Gerzain.

Imprimerie de Navarre, 5 rue des Gobellins, Paris